

Villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten

ÅRSMELDING 2018

Søldalen

Foto: Biologos/Arne J. Mortensen

LEDEREN HAR ORDET

Den ville fjellreinen kjenner hverken kommunegrenser eller private eiendomsgrenser. Skal vi i fremtiden kunne ha en levedyktig villreinstamme, må områdene i større grad sees i sammenheng. Dette krever et tettere samarbeid mellom kommuner, rettighetshavere og forvaltningsmyndigheter.

Ser vi bort fra deler av Rondane Sør, er den lokale og forskningsbaserte kunnskapen vi ha en omfattende dokumentasjon om hvordan menneskelig ferdsel og aktivitet påvirker villreinen. Tiden er kommet til å gå fra utredninger til å sette i gang tiltak, og at tiltakene følges opp og overvåkes over tid.

Skal det lykkes å få lokal forankring om tiltak som bedrer villreinens levekår, er det avgjørende at forskningsbasert kunnskap formidles til våre kommunestyre, saksbehandlere, rettighetshavere, næringsdrivende, besøkende og hytte-/velforeninger på en god måte.

Regionalplanen for Rondane og Sør-Innkletten ble vedtatt i sin nåværende form i 2013 og har vært et avgjørende redskap i forvaltningen av våre villrein fjell. Fremtidig behov for helhetlig forvaltning fordrer at den nye fylkeskommunen i Innlandet prioriterer revisjon av Regionalplan for Rondane og Sør-Innkletten i sitt planprogram fra 2020.

Leder av Villreinnemnda for Rondane og Sør-Innkletten

Jørund Båtstad

1. VILLREINNEMNDA FOR RONDANE OG SØLNKLETEN

Villreinnemnda er en offentlig nemnd hvor medlemmer og varamedlemmer er oppnevnt av Miljødirektoratet, etter forslag fra hver kommune som har villreinareal. Villreinnemndenes hovedoppgaver er å:

- Være høringsinstans i saker som berører arealbruken i villreinens leveområde.
- Godkjenne bestandsplaner utarbeidet av rettighetshaverne i et villreinområde (villreinutvalgene).
- Godkjenne fellingskvoter for det enkelte år etter forslag fra rettighetshaverne
- Fordele midler til villreintiltak.
- Bidra til at kunnskapen om villreinens leveområder styrkes.

Nemndene har en fire-årig funksjonsperiode som følger kommunevalgperioden. Ny nemnd for Rondane og Sølknkletten ble konstituert i februar i 2016, med følgende medlemmer:

Kommune	Medlemmer	Varamedlemmer
Sel	Jørund Båtstad (leder)	Eldri Siem
Stor-Elvdal	Torstein Storaas (nestleder)	Turid Hoffstad
Alvdal	Janne Lunaas	Leif Langodden
Dovre	Arne Vadet	Gunn Jane Ulekeliv
Folldal	Solvår Brustad Lilleeng	Bjørn Brendbakken
Hamar	Hilde Nyborg Fischer	Erling Alderslyst
Nord-Fron	Anne K. Tina Lyslo	Jan Roger Bøe Øien
Rendalen	Arne Hagestrø	Silje Mogstad Finstad
Ringebu	Laila Bårdsløkken	Bjørn Moastuen
Ringsaker	Andreas Karlsen	Anne Mæhlum
Sør-Fron	Else Mari Bjørke	Hans Mathias Ulberg
Øyer	Bjørner Killi	Anne Magnhild Braastad Lie
Åmot	Ole Erik Hørstad	Sissel Frang Rustad

Nemnda har et arbeidsutvalg bestående leder, nestleder og nemndas medlem fra den kommunen saken gjelder.

Sekretær i 2018 har vært Marit Vorkinn, Fylkesmannen i Oppland.

2. NEMNDAS ARBEID I 2018

Nemnda har i 2018 hatt fire ordinære styremøter, ett telefonmøte i AU, og i tillegg er 10 saker behandlet i arbeidsutvalget pr. mail. Ett styremøte ble kombinert med en befaring i Hamar/Ringsaker, og møter med lokale allmenninger.

Saker til behandling

Saksmengden til nemnda er stor og har vært økende de siste årene:

- 45 saker har vært behandlet ved ordinær styre-/AU-behandling.
- 5 arealplansaker har hatt forenkla behandling i 2017. Dette er saker der nemnda ikke har hatt merknader til de foreslåtte tiltakene.
- 9 høringsaker er vurdert, men ikke behandlet. Også dette er saker der nemnda ikke har hatt merknader til de foreslåtte tiltakene.

I tillegg er Villreinnemnda kopimottaker av vedtak fra nasjonalparkstyret for Rondane-Dovre, siden nemnda har klageadgang på vedtak som angår villreinen. I alt ble 83 vedtak fra nasjonalparkstyret gjennomgått i 2018. Ingen vedtak er påklagd i 2018, men nemnda har fulgt opp enkelte vedtak på andre måter.

Deltakelse i Villreinform Rondane-Sølnkletten

Villreinform Rondane-Sølnkletten ble opprettet i februar 2018. Medlemmer er Sølnkletten Villreinområde, Villreinutvalget for Rondane Nord, Rondane Sør Villreinutvalg og Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten. Forumet har som mål å arbeide mer utadretta og bidra til en god dialog mellom villreininteressene og andre aktører. Det understrekes at villreinformet ikke er et nytt forvaltningsorgan; forvaltningsoppgavene vil bli ivaretatt av de fire samarbeidspartene på samme måte som i dag. Medlemmer i villreinformet er ledere og nestledere i de fire samarbeidsorganene. Leder for forumet er Jan Olav Solstad, nestleder i Villreinutvalget for Rondane Nord. Torstein Storaas, nestleder i Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten, er valgt som nestleder. Sekretærfunksjonen skal gå på omgang mellom medlemmene i forumet. I 2018 har Villreinnemnda hatt sekretariatet.

Villreinform har hatt møte med Planrådet for Rondane-Sølnkletten for å diskutere bl.a. sti- og løypeplan for Sølnkletten og hvordan en kan følge opp det nye kunnskapsgrunnlaget for Fampenområdet. Villreinformet og Planrådet samarbeidet også om en åpen villreinkonferanse på Venabygdsfjellet i oktober 2018 med 60-70 deltakere.

Både Villreinnemnda og Villreinformet var representert på dialogmøtet om villrein i Rondane som Fylkesmannen i Oppland og Hedmark arrangerte på Hjerkin, og der Klima- og miljøminister Ola Elvestuen deltok.

Villreinform Rondane koordinerte også et felles brev til kommuner og reiselivsorganisasjoner i Rondane-Sølnkletten villreinområde om regelverket for tilrettelegging for friluftsliv. Formålet var å gi kunnskap om hvilke tiltak som er søknadspliktige og framgangsmåten ved søknader. Brevet ble sendt sammen med Nasjonalparkstyret for Rondane-Dovre, Planrådet for regionalplan Rondane-Sølnkletten, Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Hedmark.

Villreinform har også tatt kontakt med prosjektet «Kongevegen over Dovrefjell» og bedt om å bli fortløpende orientert om planene for kongevegen fra Fokstugu til Dovre, gjerne som medlem av en prosjektgruppe eller referansegruppe. I tillegg har Villreinform bedt om et møte med nasjonalparkstyret for Rondane-Dovre for å diskutere villreinutfordringer.

2.1 Arealforvaltning

Flere kommuner i nemndas arbeidsområder har arbeidet med revisjon av kommuneplanens arealdel også i 2018. I disse planene blir det lagt viktige føringer for arealdisponeringen for mange år framover. Det er viktig for nemnda å følge opp dette planarbeidet og bidra til at det tas tilstrekkelig villreinhensyn, samt at de kommunale planene blir sett i et regionalt perspektiv. Nemnda har i 2017 behandlet 5 kommuneplaner (arealdelen) som er i ulike stadier av prosessen (Øyer, Dovre, Folldal, Nord-Fron og Hamar). I tillegg godkjente Åmot kommuneplanens arealdel i 2018. Her ble det avsatt store arealer inn mot det nasjonale villreinområdet med formål kombinert fritidsbebyggelse og fritids- og turistformål. Kommuneplanen fastsatte ikke utnyttingsgraden for disse områdene, men har krav om at det skal utarbeides to helhetlige reguleringsplaner for området. Antall hytter som tillates i området vil derfor bli fastsatt i reguleringsplanene. Det ble varslet oppstart for den første reguleringsplanen i 2018.

Kommuneplanens arealdel for Ringebu er sendt Kommunal- og moderniseringsdepartementet for avgjørelse, etter at Oppland fylkeskommune og Fylkesmannen i Oppland hadde innsigelse til omfanget av hyttebygging inn mot villreinens leveområder. Avgjørelsen i KMD vil ha stor betydning for hvordan regionalplanen for Rondane-Sølnkletten skal tolkes, sett i lys av de forskningsresultatene som er kommet etter at regionalplanen ble godkjent i 2013. Avgjørelse fra KMD er ventet i løpet av første halvår 2019.

Villreinnemnda har i 2018 påklaget to kommunale vedtak i dispensasjonssaker med potensiell stor presedensvirkning for regionalplanområdet. Begge gjaldt hyttestørrelsen i nasjonalt villreinområde. Den første saken gjaldt dobling av arealet for ei bu i Øyerfjellet. Etter klage fra Villreinnemnda og Fylkesmannen i Oppland omgjorde kommunen sitt vedtak, i tråd med klagen. Den andre klagen gjaldt utvidelse av et fritidshus i det viktige trekkområdet over til Fampen i Stor-Elvdal kommune. Klagen er ennå ikke behandlet i kommunen.

Nemnda har videre sendt et brev til Statskog og nasjonalparkstyret for Rondane-Dovre med anmodning om å fjerne geocacher som er uheldig plassert i forhold til villreinens arealbruk.

2.2 Bestandsforvaltning

Flerårige bestandsplaner og forslag til årlig avskyting utarbeides av de tre villreinutvalgene i nemndsområdet; Villreinutvalget for Rondane Nord, Rondane Sør Villreinutvalg og Sølnkletten Villreinområde. Både bestandsplaner og søknader om fellingstillatelse skal godkjennes av nemnda.

Gjeldende bestandsplan for Rondane er for perioden 2016-2020, mens Sølnkletten har en bestandsplan gjeldende for 2015-2018. Målsettingen for Rondane er å ha en total stammestørrelse på ca. 4.000 vinterdyr, derav 1.700 i Rondane nord og 2.300 i Rondane Sør. Sølnkletten har et bestandsmål på 800 vinterdyr. Mellom 2009 og 2016 har bestanden i Sølnkletten variert mellom 850 og 950 dyr. I 2017 var stammen på ca. 850 vinterdyr og i 2018 på 780 dyr.

Utvalgene kontrollerer bestandsutviklingen ut fra tellinger, kvotefastsetting og fellingsstatistikk. I tre av delområdene i Rondane er det enkelte år registrert en betydelig nedgang av dyr, uten at en kjenner årsaken til nedgangen. Utvandring som følge av ferdsselspress/manglende beiteområder, sykdom, insektplager, økt kalvedødelighet ellers, rovdyr og mangelfulle tellinger har vært pekt på som mulige årsaksfaktorer.

I alle de tre delområdene er nedgangen forsøkt motvirket gjennom reduserte jaktkvoter. Nord for Ula ble jakta avlyst i 2013 og kvotene var nær halvert i 2012 og 2014. Med dette lyktes en i å øke bestanden igjen omtrent til bestandsmålet. I Rondane sør (unntatt Finnsjøfjellet) ble antall fellingstillatelser redusert fra ca. 1.000 i 2012 og 2013 til ca. 250 i 2016. Tross kvotereduksjon i 2014 og 2015 var ikke bestanden oppe på bestandsmålet ved minimumstillingene vinteren 2016, og kvoten ble derfor drastisk redusert også for høsten 2016. I Vulufjell halverte fjellstyret antall kort fra 2015 til 2016.

Ved tellingene i 2018 var antall vinterdyr Nord for Ula igjen redusert. En mulig årsak er at ikke alle dyr ble funnet under minimumstillingen og/eller en nedgang i kalvetilveksten. I Vulufjell hadde stammen økt med 22 dyr fra 2017 til 2018, men dette var mindre enn forventet (40 dyr). I Rondane Sør har utvalget ønsket gradvis å øke bestanden, og lyktes med dette både i 2017 og 2018.

Bestandsutvikling – antall vinterdyr i Rondane (- Finnsjøfjellet)

	Rondane sør (- Finnsjøfjellet)	Rondane nord		I ALT
		Nord for Ula	Vulufjell	
Bestandsmål	2.300	1.200	500	4.000
Vinterdyr i 2005	2.656	1.730		4.386
Vinterdyr i 2011	2.284	833	374	3.491
Vinterdyr i 2016	1.835	1.138	290	3.263
Vinterdyr i 2017	1.970	1.249	348	3.567
Vinterdyr i 2018	2.082	1.055	370	3.507

Fellingsresultater 2018

Rondane Nord: 202 dyr felt av kvote på 420 (48.1%)

Rondane Sør: 173 dyr felt av kvote på 341 (50.7%)

Sølnkletten: 168 dyr felt av kvote på 480 (35.0%)

Rondane Nord: Felling fordelt på type dyr

	Voksen bukk	Voksen simle	Ungdyr	Kalv
2006-2016, gj.sn.	27.9%	32.2%	14.9%	24.9%
2018	31.7%	27.7%	15.8%	24.7%

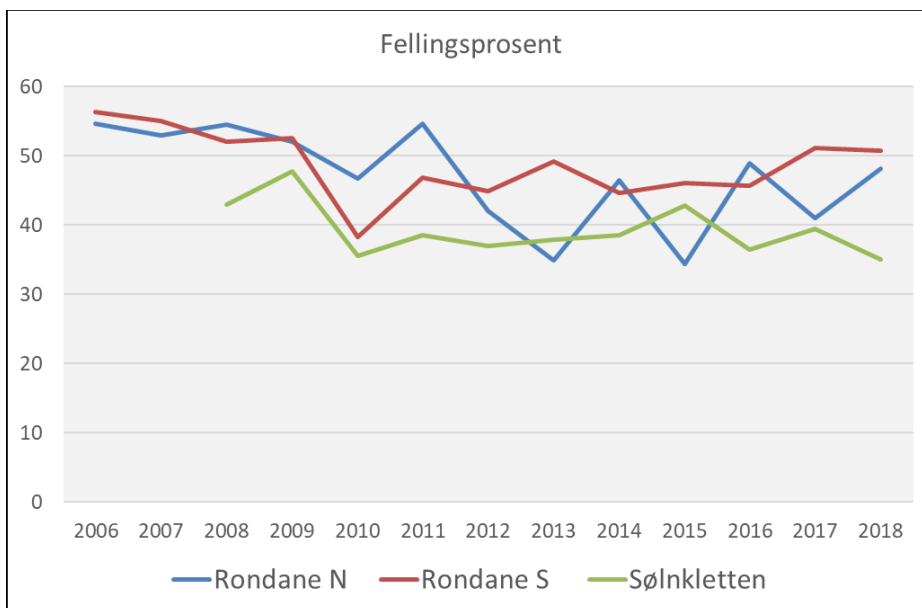
Rondane Sør: Felling fordelt på type dyr

	Voksen bukk	Voksen simle	Ungdyr	Kalv
2006-2016, gj.sn.	23.0%	33.2%	14.4%	29.3%
2018	26.6%	21.4%	21.4%	20.6%

Sølnkletten: Felling fordelt på type dyr

	Voksen bukk	Voksen simle	Ungdyr	Kalv
2008-2016, gj.sn.	32.0%	32.3%	12.5%	23.3%
2016	26.8%	28.6%	20.2%	24.4%

Fellingsresultatene svinger noe fra år til år, særlig i Rondane nord (se figur under). I bestandsplanen for Sølnkletten er det satt som mål å øke fellingsprosenten ved å se nærmere på samjakt-/overgangsavtaler og/eller sammenslåing av flere mindre jaktfelt. Utvalget jobber med dette kontinuerlig. Isolerte jaktfelt og ujevn fordeling av reinen innen området byr imidlertid på utfordringer.

2.3 Fordeling av tiltaksmidler

Tiltaksmidlene består av tilbakeførte fellingsavgiftsmidler for Rondane Sør, Rondane nord og Sølnkletten for 2017, i alt kr. 168.574 kr. Det kom inn 4 søknader. Det ble i alt søkt om 283.334 kr.

Hoveddelen av tiltaksmidlene har tidligere vært gitt til bestandsforvaltning og overvåking, dvs. utvalgenes arbeid. Praksis har vært å fordele tiltaksmidlene mellom de tre områdene i forhold til det som er tilbakeført av fellingsavgiftsmidler. Tiltaksmidlene ble fordelt som følger:

Villreinutvalget for Rondane Sør	36.900 kr.
Villreinutvalget for Rondane nord	66.500 kr.
Sølnkletten Villreinområde	61.800 kr.
Prosjekt <i>Registrering av villreinen sin områdebruk innan randsonene i Rondane</i>	3.374 kr.
SUM	168.574 kr.

2.4 Deltakelse i prosjekter

Villreinnemnda har også i 2018 vært involvert i flere prosjekter innenfor villreinområdet. Dette er alle prosjekter som er viktige for forvaltningen av villreinen, og det er svært positivt at nemnda blir invitert til å delta i prosjektene, både i forhold til å kunne få gi innspill, og i forhold til kontakt med andre villreinaktører.

Villreinregistreringer Gråhø/Tjønnseterfjellet i Nord-Fron og i Veslefjellet/Kuva i Dovre

Dette er en videreføring av registreringer tidligere år, og supplerer det pågående FOU-prosjektet for Rondane med GPS-merka simler ved at en får oversikt over bukkene sin arealbruk. Prosjektet oppleves å gi et nyttig og verdifullt supplement til GPS-registreringene, særlig for arealplansaker, og det er viktig at prosjektet videreføres. Budsjettsituasjonen for nemnda gjør det imidlertid vanskelig å delta på prosjektmøter.

Hovedresultater fra årets registreringer er:

- Gråhø/Tjønnseterfjellet: Hele området blir i større eller mindre grad brukt av rein. Det ser ut som området lengst sør som Grønfjell og Kvarvet blir gradvis mer brukt. Området Lystjønna – Lyslia – Krøkla – Furusetra – Brattfonna – Nåsåberget – Gravdalsfjellet er også brukt en del i 2016. Reinen har brukt området nord for Gravdalsfjellet i stadig mindre grad de siste årene.
- Gråsidea/Kuva: Hele området blir i større eller mindre grad brukt av rein. Bukkeflokker er regelmessig registrert i områdene fra Einsethø-Grønnebakken og ned mot skoggrensa fra snøsmelting og utover forsommeren. *Det er gjort betydelig færre observasjoner av bukk i området i 2018 sammenlignet med tidligere år.* Også området Veslefjellet-Kuva brukes i vårmånedene hovedsaklig av bukk. Fostringsflokkene holder seg mest i høyereliggende områder lengre inn. Først fra midten av august og utover høsten har det vært vanlig at flokkene har trukket lengre ned i terrenget.

For 2019 er det foreslått å utvide registreringene til også å omfatte områder langs gamle Kongeveg mellom Fokstugu og Dovre, slik at en får et bedre kunnskapsgrunnlag for planene om sykkelsti over gamle Kongeveg.

Følgeprosjekt i Rondane villreinområde: Villrein, ferdsel og forvaltning 2016-2019

Som oppfølging av det store prosjektet NINA gjennomførte i Rondane om villrein og ferdsel i 2009-2013, ble det nedsatt en arbeidsgruppe for å se på mulighetene for å videreføre deler av forskningsprosjektet. Dette resulterte i prosjektforslaget for «Følgeprosjekt i Rondane villreinområde: Villrein, ferdsel og forvaltning», som er planlagt å gå fram tom. 2019. Ei styringsgruppe for prosjektet ble etablert på møte i juni i 2017. Medlemmer i styret er: Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten, Villreinutvalget i Rondane nord (2 representanter), Villreinutvalget i Rondane sør (4 representanter), Fylkesmannen i Hedmark, Fylkesmannen i Oppland, Hedmark Fylkeskommune, Oppland Fylkeskommune, Dovre kommune, Sel kommune, Rondane nasjonalparkstyre og DNT Oslo og Omegn, med Jon Olav Solstad som leder.

I følge prosjektplanen skulle det merkes rein i 2016. Funnet av simla i Nordfjella (som senere fikk påvist skrantesyke) medførte mye ekstra arbeid for NINA, og merkingen i Rondane lot seg derfor ikke gjennomføre. I 2017 ble det merka 4 simler i sørområdet, og en lyktes da med å merke to simler som bruker områdene sør for Åsta. (Den ene av disse døde av sjukdom høsten 2018). I 2018 ble det heller ikke merket villrein i Rondane, fordi NINA igjen måtte prioritere arbeid med skrantesjuka i Nordfjella. For 2019 er det lagt opp til merking i alle tre delområdene i Rondane. Med det store brukspresset som er inn mot Rondane er merkingen av svært stor verdi for arealforvaltningen. Det hadde etter hvert vært ønskelig å merke rein også i Sølnekletten, for å bedre kunnskapsgrunnlaget i dette området, og ikke minst fått kartlagt om det skjer kryssinger mellom Rondane og Sølnekletten.

Ferdselstellere ble utplassert også i 2018, med særlig fokus på Fampen-området. Rapporteringen her er ikke ferdig (masteroppgave).

Arbeidsgruppe for flytting av Gråhøgdbu

Flytting av Gråhøgdbu (Selvbetjeningshytte for DNT i Ringebu kommune) var blant tiltakene som ble foreslått i handlingsplanen for Fylkesdelplanen for Rondane allerede i 2000. Det har vært flere initiativ for å flytte hytta opp gjennom årene. Ei arbeidsgruppe, ledet av Oppland fylkeskommune, har på nytt sett på tomtealternativer og omlegging av stinettet.

Arbeidsgruppa har ikke hatt møter i 2018. Arbeidet har vært drevet som en dialog mellom DNT, Oppland fylkeskommune og Ringebu kommune. Byggestart for ny Gråhøgdbu er planlagt i 2019.

2.5 Regnskap

Alle summer er avrundet til nærmeste 500 kr.:

Honorarer, nemnda	194.300 kr.
Reiseutgifter	35.500 kr.
Møteutgifter	38.500 kr.
Sekretær (arbeid og reiser)	238.800 kr.
Medlemsbidrag Villreinforum Rondane-Sølnekletten	20.000 kr.
Medlemskontingent Villreinerådet, Villreinen mm.	7.100 kr.
SUM	534.200 kr.

3. ARBEID FRAMOVER

Ressurssituasjonen er en klar begrensning på nemndas aktivitetsnivå. Den store pågangen av høringssaker gir begrensa rom for mer utadretta virksomhet. Dette er uheldig i forhold til å kunne utnytte nemndas store samla kompetanse og interesse for å jobbe mer utadretta og aktivt.

Forvaltningen på arealsida er svært fragmentert. Dette gjør tidlig involvering og informasjonsflyt mellom ulike aktører desto viktigere. Villreinforum har et potensiale til å fylle en rolle her, gitt at ressurstilgangen blir større.